

*Глазунова А.В., Чуйкова С.В.
м. Харків, Україна*

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ОСНОВ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА-СТУДЕНТА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І–ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Сучасне українське суспільство відчуває гостру потребу у формуванні духовно-моральних основ молоді. В першу чергу це стосується підлітків, які навчаються у вищих навчальних закладах І–ІІ рівнів акредитації. Таке важливе і відповідальне завдання може бути виконане за рахунок прищеплення їм духовно-моральних життєвих цінностей, моральнісних норм і якостей для наступного переходу до практичного застосування у своїй професійній діяльності та власній поведінці. Під духовно-моральними основами слід розуміти сукупність набутих базових компонентів особистості підлітка-студента у рамках розвитку його інтелектуальної та духовно-моральної сфери, що має сприяти забезпеченню подальшого пізнання світу і самого себе, відношень з навколишнім середовищем на основі духовно-моральних цінностей.

Виховання духовно здорової особистості повинно починатися з формування у підлітка моральних цінностей, що пов'язані з такими поняттями, як совість, доброзичливість, чесність, щирість, відповідальність, любов, милосердя, співчуття, терпимість і т.п.

Духовно-моральний світ особистості підлітка – це сфера розвитку особистості, що передбачає цілісну сукупність її сутнісних і змістовних характеристик. Вона передбачає становлення свідомості на основі розуміння і прийняття свого внутрішнього світу-душі, життєвих і духовно-моральних цінностей, моральних норм і якостей; розвиток моральних переживань і почуттів; формування моральної поведінки, що виступають мотивацією до подальшого пізнання самого себе, відношень з навколишнім світом. Ця цілісність має формуватися у невід'ємній єдності з професійною компетентністю майбутнього фахівця та ціннісним сприйняттям ним своєї професії.

Формування духовно-моральних основ особистості підлітка – це цілеспрямований процес розвитку і становлення особистості підлітка під впливом виховання, педагогічного спілкування, навчання і соціального середовища, що направлений на розвиток духовно-моральної сфери, а саме її основних компонентів: когнітивного, емоційно-ціннісного, біхевіористського, що виступає мотивацією до подальшого пізнання самого себе, відносин з іншими людьми та навколишнім світом на основі духовних і моральних цінностей.

Порушену проблему розглядатимемо далі на підставі практичного досвіду педагогічної діяльності автора у Коледжі переробної та харчової промисловості ХНТУСГ імені П. Василенка.

Слід зазначити, що позитивне формування духовно-моральних основ особистості підлітка-студента забезпечується за рахунок виявлення і реалізації такої сукупності педагогічних умов.

По-перше, це активне включенні особистості, що навчається у коледжі, у діяльність (ділову гру з елементами виховання, пізнання, спілкування, навчання, піклування тощо), що сприяє сприйняттю, усвідомлення і прийняттю людиною духовно-моральних цінностей.

По-друге, формування уявлень про доброту, моральність, любов, милосердя, щирість, турботу тощо, відбувається засобами використання виховних годин, семінарських занять, тематичних вечорів, виставок майстрів народної творчості, художньої літератури, екскурсій до музеїв. Ці чинники активно впливають на розвиток духовно-моральної сфери особистості підлітка.

По-третє, важливу роль відіграє педагогічне спілкування, як система способів і прийомів соціально-психологічної взаємодії педагога і вихованців. Її змістом є цільовий обмін інформацією і почуттями та здійснення виховного впливу і налагодження взаємин. Воно передбачає виконання важливих функцій, а саме: обмін інформацією між педагогом та студентами, міжособистісне пізнання, організація та регулювання взаємин і спільної діяльності, здійснення виховного впливу, педагогічна доцільність та самопрезентація педагога.

По-четверте, як справедливо зазначають автори Пономарьов О.С., Н.В. Середа, М.К. Чеботарьов істотного значення набуває «приклад педагогів-гуманістів, що несуть персональну моральну відповідальність за виховання у студентів мужності: за розвиток їх природних обдарувань і формування творчого мислення, утвердження у них ідеалів добра і справедливості, любові, гуманізму і благочестя; дотримання ними суворої дисципліни і відповідальності, виховання працьовитості; навчання рідної мови, патріотизму, прищеплення знань світової культури і системи загальнолюдських цінностей» [2, с. 61].

По-п'яте, введення методики формування духовно-моральних основ особистості підлітка, що навчається у коледжі, має бути орієнтованим на розвиток наступних компонентів: духовно-моральної сфери підлітка: когнітивного направлено на формування уявлення про людську душу, моральні якості, усвідомлення моральних норм поведінки; емоційно-ціннісного, розвиток емоційного відношення до моральних норм і прийняття їх підлітком.

Вкрай необхідним складником розв'язання проблеми уявляється використання біхевіористського підходу, що передбачає формування

моральної поведінки в ситуації морального вибору, моральної направленості особистості у взаємодію з однолітками; соціалізація і особистісний розвиток.

Ці компоненти забезпечують ефективне формування духовно-моральних основ особистості підлітка-студента у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

Наступним кроком є пояснення доцільності використання педагогічних умов для ефективного формування духовно-моральних основ особистості підлітка.

Для успішного розв'язання цього завдання, слід аналізувати проблеми формування духовно-моральних основ особистості підлітка-студента, що навчається у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

Теоретичне вивчення психолого-педагогічної літератури з проблеми формування духовно-моральних основ особистості підлітка-студента, що навчається у вищих навчальних закладах, дозволило встановити, що дана проблема являється актуальною в педагогічній теорії і освітній практиці і потребує подальшого теоретичного осмислення.

Список літератури: 1. Пономарьов О.С., Касьянова О.М. Моделирование деятельности фахивця: підручник. – Харків: НТУ «ХП»: Видавництво ФОП Тагаєв П.О., 2011. – 236 с. 2. Пономарьов О.С., Відповідальність як педагогічна категорія О.С. Пономарьов, Н.В. Серєда, М.К. Чеботарьов. – Х.: Вид-во Підручник НТУ «ХП», 2013. – 172 с. 3. Симонов П.В. и др. Происхождение духовности Текст./ П.В. Симонов, П.М. Ершов, Ю.П. Вяземский. М.: Наука, 1989. – 350 с.

*Грень Л.М.
м. Харків, Україна*

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФОРМУВАННІ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА ВТНЗ

Спілкування є однією з центральних проблем, через призму якої вивчаються питання сприймання й розуміння людьми одне одного, лідерства й керівництва, згуртованості і конфліктності, міжособистісних взаємин та ін.

Цариною людської моральності один із сучасних українських етиків В. Малахов вважає спілкування. Він наголошує, що людська моральність реально виявляється не у свідомості й навіть не в діяльності людини, а саме в її спілкуванні з іншими. Оскільки у повноцінному спілкуванні людина постає саме як суб'єкт, то завжди актуальною є проблема